

Eduskunnan vastaus hallituksen esitykseen laiksi yhteistoiminnasta yrityksissä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnalle on annettu hallituksen esitys n:o 35/1996 vp laiksi yhteistoiminnasta yrityksissä annetun lain muuttamisesta. Edus-

kunta, jolle työasiainvaliokunta on antanut asiasta mietintönsä n:o 7/1996 vp, on hyväksynyt seuraavan lain:

Laki

yhteistoiminnasta yrityksissä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan yhteistoiminnasta yrityksissä 22 päivänä syyskuuta 1978 annetun lain (725/78) 1 §:n 2 momentti, 2 §:n 4 momentti, 11 b §:n otsikko sekä 1 ja 2 momentti, 11 c—11 e §, 13 §:n 1 momentti ja 16 §:n 1 momentti, sellaisina kuin ne ovat, 1 §:n 2 momentti, 2 §:n 4 momentti, 11 b §:n otsikko sekä 1 ja 2 momentti, 11 c—11 e § ja 13 §:n 1 momentti 21 päivänä joulukuuta 1990 annetussa laissa (1195/90) sekä 16 §:n 1 momentti 12 päivänä huhtikuuta 1995 annetussa laissa (675/95), sekä

lisätään lakiin uusi 11 f ja 11 g § seuraavasti:

1 §

Lain tarkoitus

Konsernissa noudatettavan yhteistoiminnan, jäljempänä konserniyhteistyö, tarkoituksena on edistää konsernin johdon ja konsernin henkilöstön välistä sekä henkilöstön keskinäistä vuorovaikutusta.

2 §

Soveltamisala

Konserniyhteistyöstä säädetään 11 b—11 g §:ssä. Säännöksiä kansallisesta konserniyhteistyöstä sovelletaan konserniyhteistyöhön Suomessa ja säännöksiä kansainvälisestä konserniyhteistyöstä Euroopan talousalueella Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yh-

distynyttä kuningaskuntaa lukuun ottamatta. Alueesta, jolla kansainvälistä konserniyhteistyötä koskevia säännöksiä sovelletaan, käytetään jäljempänä nimitystä Euroopan talousalue. Kansainvälistä konserniyhteistyötä koskevia säännöksiä sovelletaan myös Euroopan talousalueen ulkopuolelta olevan konsernin yrityksiin ja liikkeisiin talousalueella, jos konserni on nimennyt edustajakseen tässä asiassa suomalaisen yrityksen tai, jollei edustajaa ole nimetty, jos suomalainen yritys työllistää suurimman määrän konsernin työntekijöistä Euroopan talousalueella.

11 b §

Konsernin määrittely

Konsernilla tarkoitetaan tässä laissa osakeyhtiöitä, pankkeja ja vakuutusyhtiöitä koskevan lainsäädännön mukaista konsernia. Jos konserniin kuuluvilla yhtiöillä on omistuk-

sen tai sopimuksen perusteella määräämisvalta konserniin kuulumattomassa yhteisössä, myös viimeksi mainittua yhteisöä pidentään konserniin kuuluvana tytäryrityksenä tätä lakia sovellettaessa. Tämän lain konsernia koskevia säännöksiä on sovellettava myös edellä tässä momentissa mainittuihin konserneihin rinnastettaviin yrityskokonaisuuksiin, joissa emoyrityksen yritysmuoto on muu kuin edellä mainittu.

Tämän lain konserniyhteistyötä koskevia säännöksiä sovelletaan myös yritykseen, joka harjoittaa liiketoimintaa eri Euroopan talousalueen valtioissa tai eri paikkakunnilla sijaitsevien, hallinnollisesti itsenäisten toimintayksiköiden välityksellä. Toimintayksiköön on tällöin sovellettava, mitä tytäryrityksestä säädetään.

11 c §

Sopimusperusteinen konserniyhteistyö

Suomalaisessa konsernissa, jonka Suomessa työskentelevän henkilöstön määrä säännöllisesti on vähintään 500, on kansallisesta konserniyhteistyöstä niiden konserniin kuuluvien suomalaisten yritysten tai itsenäisten toimintayksiköiden osalta, joissa säännöllisesti on vähintään 30 työntekijää, voimassa, mitä siitä konsernin johdon ja henkilöstön edustajien välillä on määrääjäksi tai toistaiseksi sovittu. Jollei henkilöstön ja konsernin johdon yhteisymmärrystä asiassa muutoin voida varmistaa, edellä mainittu sopimus voidaan tehdä kokouksessa, jossa ovat edustettuna konsernin johto ja henkilöstön edustajat kustakin tytäryhtiöstä.

Jollei kansallisesta konserniyhteistyöstä ole 1 momentissa tarkoitettu tavoin sovittu vuoden kuluessa siitä, kun 1 momentissa mainitut yrityskokoa koskevat edellytykset ovat täyttyneet, kansallinen konserniyhteistyö on järjestettävä niin kuin 11 d ja 11 e §:ssä säädetään. Kansallista konserniyhteistyötä koskeva sopimus voidaan kuitenkin tehdä senkin jälkeen, kun sanotut velvoitteet ovat tulleet noudatettaviksi.

Suomalaisessa konsernissa, jolla on vähintään 1 000 työntekijää Euroopan talousalueella ja vähintään kahdessa eri jäsenvaltiossa kussakin vähintään 150 työntekijää yrityksessä, on kansainvälisestä konserniyhteistyöstä voimassa, mitä siitä on konsernin joh-

don ja 11 f §:n mukaisen erityisen neuvotteluryhmän kesken sovittu.

Jollei kansainvälisestä konserniyhteistyöstä ole 3 momentissa tarkoitettu tavoin sovittu kolmen vuoden kuluessa vähintään kahden kahdessa eri jäsenvaltiossa sijaitsevan yrityksen tai liikkeen vähintään sadan työntekijän tai toimihenkilön taikka heidän edustajiensa tai konsernin johdon kirjallisesta neuvottelupyynnöstä taikka jollei konsernin johto ole aloittanut neuvotteluja kuuden kuukauden kuluessa sanotusta neuvottelupyynnöstä, kansainvälinen konserniyhteistyö on järjestettävä siten kuin 11 d, 11 e ja 11 g §:ssä säädetään. Konserniyhteistyötä koskeva sopimus voidaan tehdä senkin jälkeen, kun sanotut velvoitteet ovat tulleet noudatettaviksi.

11 d §

Lakiperusteinen konserniyhteistyö

Jollei muusta ole sovittu 11 c §:n mukaisesti, kansallisessa konserniyhteistyössä on konsernin palveluksessa Suomessa olevalle henkilöstölle ja kansainvälisessä konserniyhteistyössä konsernin palveluksessa Euroopan talousalueella olevalle henkilöstölle annettava:

1) vuosittain yhtenäinen taloudellinen selvitys, johon sisältyy konsernitilinpäätös tai, jollei sellaista ole lain mukaan laadittava, vastaava käytettävissä oleva selvitys sekä tiedot konsernin tuotannon, työllisyyden, kannattavuuden ja kustannusrakenteen kehitysnäkymistä samoin kuin arvio odotettavissa olevista henkilöstön määrän ja laadun muutoksista;

2) tiedot konsernin johdossa tehtävistä päätöksistä, jotka koskevat konserniin kuuluvan yrityksen toiminnan olennaista laajentamista, supistamista tai lopettamista; sekä

3) tiedot konsernin johdossa tehtävistä päätöksistä, jotka koskevat konserniin kuuluvan yrityksen tuotevalikoiman tai palvelutoiminnan tai muun näihin rinnastettavan tuotannollisen seikan olennaista muuttamista henkilöstön asemaan vaikuttavalla tavalla.

Kansallisessa konserniyhteistyössä tulee konsernin johtoon kuuluvan tai sen valtuutaman, tiedotettaviin asioihin perehtyneen henkilön antaa 1 momentissa tarkoitettua tietoa siten, että konsernin johdon ja henkilöstön sekä henkilöstön keskinäinen vuorovaikutus asiaa käsiteltäessä voi toteutua. Tiedot

1 momentin 2 ja 3 kohdassa tarkoitetuista asioista on annettava niille henkilöstön edustajille, joita asia koskee, ja ne on annettava siten, että asianomaisessa yrityksessä voidaan käydä 7 §:ssä tarkoitettu neuvottelut. Tietoja annettaessa ja käsiteltäessä on lisäksi soveltuvin osin noudatettava, mitä 11 §:n 6 momentissa ja 12 §:ssä säädetään.

Muulla kuin Suomessa toimivasta yrityksestä on kansallisessa konserniyhteistyössä tässä pykälässä tarkoitettun konsernitilinpäätöksen ohella annettava vain ne 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettuun määräaikaisselvitykseen liittyvät tiedot, joilla on olennaista merkitystä Suomessa olevan henkilöstön kannalta.

Kansainvälisessä konserniyhteistyössä on konsernin johdon annettava 1 momentin 1 kohdan tiedot 11 g §:n mukaisen yritysneuvoston kokoukselle siten, että konsernijohdon ja henkilöstön sekä henkilöstön keskinäinen vuorovaikutus asiaa käsiteltäessä voi toteutua. Tiedot 1 momentin 2 ja 3 kohdassa tarkoitetuista asioista on annettava yritysneuvostolle tai sen työvaliokunnalle, jos sellainen on valittu, kun tiedot koskevat vähintään kahta eri jäsenvaltioissa sijaitsevaa yritystä tai liikettä, jolloin yritysneuvosto tai työvaliokunta voi myös kokoontua konsernin johdon tai muun tarkoitukseen paremmin soveltuvan yritys johdon kanssa. Kokoukseen voivat osallistua myös ne yritysneuvoston jäsenet, joiden edustamia yrityksiä tai liikkeitä kyseiset toimenpiteet suoraan koskevat.

11 e §

Henkilöstön edustajat konserniyhteistyössä

Jollei kansallisen konserniyhteistyön osalta muusta ole sovittu 11 c §:n mukaisesti, kunakin konserniin kuuluvan suomalaisen yrityksen henkilöstöllä on oikeus valita konserniyhteistyötä varten keskuudestaan vähintään yksi edustaja. Henkilöstön edustajat on valittava siten, että kaikki konsernin henkilöstöryhmät tulevat edustetuiksi. Jos yrityksellä on useita toimipaikkoja, on riittävää, että henkilö edustaa tiettyyn alueelliseen taikka toiminnalliseen kokonaisuuteen kuuluvien toimipaikkojen henkilöstöä.

Kansainvälisessä konserniyhteistyössä konsernin Suomessa olevalla henkilöstöllä on oikeus valita edustajansa erityiseen neuvotteluryhmään, sopimukseen perustuvaan yhteistyöelimeen tai yritysneuvostoon sopimalla

tai vaalilla. Jollei henkilöstö voi sopia noudatettavasta menettelytavasta, on työntekijöiden ja toimihenkilöiden suurinta määrää edustavien työsuojeluvaltuutettujen järjestettävä yhdessä vaali tai muu valintamenettely siten, että kaikilla henkilöstöön kuuluvilla on oikeus osallistua siihen. Muista Euroopan talousalueen jäsenvaltioista henkilöstön edustajat valitaan kunkin toimipaikan kansallisen lainsäädännön mukaisesti. Tämän momentin säännöksiä Suomessa olevan henkilöstön oikeudesta valita edustajansa sovelletaan myös silloin, kun konserniyhteistyön järjestämisvelvollisuus perustuu jonkin muun Euroopan talousalueen jäsenvaltion kuin Suomen lainsäädäntöön.

Edellä 2 momentin mukaisesti kansainväliseen konserniyhteistyöhön valitun henkilöstön edustajan ja varaedustajan irtisanomissuojasta on vastaavasti voimassa, mitä työsopimuslain 53 §:n 2 momentissa säädetään luottamusmiehen työsopimuksen irtisanomisesta.

11 f §

Erityinen neuvotteluryhmä kansainvälisessä konserniyhteistyössä

Erityisen neuvotteluryhmän tehtävänä on neuvotella konsernin johdon kanssa kansainvälisen konserniyhteistyön järjestämisestä. Sitä koskeva sopimus on neuvotteluryhmän enemmistön hyväksyttävä. Erityinen neuvotteluryhmä kokoontuu konsernin johdon kanssa sen kutsusta. Aloite voi tulla joko konsernin johdolta tai konsernin henkilöstöltä 11 c §:n mukaisesti. Erityisessä neuvotteluryhmässä on vähintään kolme ja enintään 17 jäsentä.

Erityiseen neuvotteluryhmään kuuluu yksi henkilöstön valitsema edustaja kustakin selaisesta Euroopan talousalueen jäsenvaltiosta, jossa konsernilla on yritys tai liike. Lisäksi valitaan lisäjäsentä suhteutettuna eri maissa työskentelevien työntekijöiden ja toimihenkilöiden lukumäärään. Konsernin henkilöstön edustajat Suomesta ja konsernin johto toteavat yhdessä lisäjäsenten lukumäärän.

Erityinen neuvotteluryhmä voi vähintään kahden kolmasosan enemmistöllä päättää olla aloittamatta neuvotteluja kansainvälisen konserniyhteistyön järjestämisestä tai lopettaa jo aloitetut neuvottelut. Uusi pyyntö erityisen neuvotteluryhmän koolle kutsumiseksi

voidaan esittää aikaisintaan kahden vuoden kuluttua sanotun päätöksen jälkeen, jolleivät konsernin johto ja erityinen neuvotteluryhmä sovi lyhyemmästä määräajasta.

11 g §

Yritysneuvosto kansainvälisessä konserniyhteistyössä

Yritysneuvostossa on vähintään kolme ja enintään 30 jäsentä. Yritysneuvostoon valitaan yksi henkilöstön keskuudestaan valitsema edustaja kustakin sellaisesta Euroopan talousalueen jäsenvaltiosta, jossa konsernilla on yritys tai liike. Lisäksi valitaan lisäjäseniä suhteutettuna eri maissa työskentelevien työntekijöiden ja toimihenkilöiden lukumäärään. Yritysneuvoston jäsenten lukumäärä ja sen mahdolliset muutokset todetaan yritysneuvoston ja konsernin johdon kesken. Yritysneuvosto voi asettaa keskuudestaan työvaliokunnan, jossa on enintään kolme jäsentä.

13 §

Vapautus työstä ja korvaukset

Työnantajan on annettava tässä laissa tarkoitetuille henkilöstön edustajille vapautusta säännönmukaisesta työstä ajaksi, jonka nämä tarvitsevat tämän lain mukaista yhteistoimintamenettelyä tai konserniyhteistyötä sekä välittömästi niihin liittyvää henkilöstön edustajien keskinäistä valmistautumista varten, sekä korvattava heille tästä aiheutuva ansionmenetykset. Muusta vapautuksesta työstä ja ansionmenetyksen korvaamisesta on kussakin tapauksessa sovittava asianomaisen

henkilöstön edustajan ja työnantajan välillä. Työnantaja korvaa myös muut tämän lain mukaisesta konserniyhteistyöstä aiheutuvat kustannukset. Tällaisiksi katsotaan myös kohtuulliset kustannukset asiantuntijoista, joita erityinen neuvotteluryhmä taikka yritysneuvosto tai sen työvaliokunta käyttää apunaan kokoontuakseen konsernin johdon kanssa.

16 §

Rangaistussäännökset

Konsernin johtoon kuuluva, työnantaja tai näiden edustaja, joka tahallaan tai huolimattomuudesta jättää noudattamatta, mitä 7, 9, 11 tai 11 d §:ssä säädetään taikka 13 §:ssä säädetään muusta kuin maksuvelvollisuudesta tai olennaisesti laiminlyö noudattaa, mitä 11 c §:n 1 tai 3 momentissa tarkoitettua sopimuksessa sovitaan, on tuomittava *yhteistoimintavelvoitteen rikkomisesta* sakkoon. Vastuu työnantajan ja tämän edustajien kesken määräytyy rikoslain 47 luvun 7 §:ssä säädettyjen perusteiden mukaan.

Tämä laki tulee voimaan 22 päivänä syyskuuta 1996.

Tätä lakia ei kuitenkaan sovelleta niihin konserneihin, joissa on tehty ennen lain voimaantuloa koko henkilöstöä koskeva sopimus ylikansallisesta konsernin johdon ja henkilöstön välisestä vuorovaikutuksesta. Jollei muusta ole sovittu, edellä tarkoitettun sopimuksen irtisanomisaika on kuusi kuukautta, jonka jälkeen tulevat noudatettaviksi 11 c §:n 4 momentissa säädetty velvoitteet.

Helsingissä 10 päivänä kesäkuuta 1996